

Odluke glavne skupštine s nedostatkom

Perčić, Lovro

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:332138>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-16**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Pravni Fakultet

Katedra za trgovačko pravo i pravo društava

Lovro Perčić

ODLUKE GLAVNE SKUPŠTINE S NEDOSTATKOM

Diplomski rad

Mentor: Prof. dr. sc. Petar Miladin

Zagreb, siječanj 2024.

Izjava o izvornosti

Ja, Lovro Perčić, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor ovog diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio drugim izvorima do onih navedenih u radu.

(potpis studenta)

1. UVOD	1
2. DIONIČKO DRUŠTVO	2
2.1. POVIJESNI RAZVOJ PRAVNE REGULATIVE	2
2.2. DEFINICIJA I OSNOVNE KARAKTERISTIKE	4
3. POSTUPAK DONOŠENJA ODLUKA	6
3.1. SAZIVANJE GLAVNE SKUPŠTINE	6
3.2. NAČIN GLASOVANJA.....	8
4. VRSTE ODLUKA SA NEDOSTATKOM.....	8
4.1.NEDOSTATAK U ODLUKAMA	8
4.2. PRIVIDNE ODLUKE	9
4.3. ODLUKE BEZ PRAVNOG UČINKA.....	10
5. NIŠTETNE ODLUKE GLAVNE SKUPŠTINE.....	11
5.1. RAZLOZI ZA NIŠTETNOST.....	11
5.2. TUŽBA RADI NIŠTETNOSTI.....	15
6. POBOJNE ODLUKE GLAVNE SKUPŠTINE.....	17
6.1. RAZLOZI ZA POBOJNOST.....	18
6.2. UČINAK POBIJANJA.....	20
7. ZAKLJUČAK	21
8. LITERATURA	22

1. UVOD

U suštini, Glavna skupština dioničkog društva i njezine odluke predstavljaju ključne elemente upravljanja dioničkim društvima te imaju značajan utjecaj na smjer i poslovanje organizacije. Međutim, situacije u kojima Glavna skupština donosi odluke suočene s nedostatkom mogu izazvati posebne izazove i zahtijevaju pažljivo razmatranje. Nedostatak, bilo da se radi o nedostatku kvoruma, nedostatku informacija ili drugim faktorima, može značajno utjecati na valjanost odluka i njihovu provedbu.

Nedostatak kvoruma jedan je od najčešćih izazova s kojima se susreću Glavne skupštine dioničkih društava. Kvorum predstavlja minimalni broj prisutnih dioničara ili zastupljenih dionica potrebnih za zakonito donošenje odluka. Ako se na Glavnoj skupštini ne postigne potreban kvorum, odluke donesene na toj sjednici mogu biti pobojne, što može izazvati nesigurnost među dioničarima i utjecati na daljnje korake društva.

Osim toga, nedostatak informacija ili nedovoljna transparentnost mogu rezultirati donošenjem odluka koje nisu u najboljem interesu dioničara ili koje nisu u skladu s relevantnim zakonodavstvom. U takvim situacijama, važno je istražiti uzroke nedostatka informacija te razviti mehanizme koji će osigurati pravilno informiranje dioničara kako bi odluke bile utemeljene na relevantnim podacima.

U ovom kontekstu, analizirat ćemo različite aspekte nedostataka s kojima se Glavna skupština može suočiti te istražiti moguće strategije za prevladavanje tih izazova. Razumijevanje važnosti donošenja informiranih i zakonitih odluka u dioničkim društvima ključno je za očuvanje povjerenja dioničara i održivo upravljanje organizacijom.

2. DIONIČKO DRUŠTVO

2.1. POVIJESNI RAZVOJ PRAVNE REGULATIVE

„Pravo nije statična kategorija. Njega obilježavaju stalne veće ili manje promjene.“ riječi su Akademika Jakše Barbića koji je, uz brojne napisane radove i knjige, proučavao razvoj i utjecaj njemačkog prava na stvaranje hrvatskog prava društava. Ključno je, kako kaže, odrediti smjer tih promjena: predstavljaju li one kontinuitet u unapređivanju pravnog sustava, usmjerene u istom smjeru, ili su rezultat povijesnih čimbenika koji uzrokuju prisilne promjene, potaknute drastičnim trenutačnim izmjenama političkog sustava. U prvom scenariju, promjene su konstantne i sustavne, ne nužno male, ali su u skladu s poboljšanjima već utemeljenog i učinkovitog pravnog sustava. S druge strane, u drugom scenariju, intervencije u pravni sustav proizlaze iz radikalnih političkih promjena koje često neuspješno nastoje prekinuti s prethodnim pravnim tradicijama. Ove promjene često proizlaze iz pogrešnog uvjerenja da sve počinje s političkim transformacijama te pokušavaju uspostaviti potpuno novi pravni sustav. Nakon toga, sustav se "usavršava" prema proklamiranim političkim ciljevima, izlažući se stalnim reformama i mijenjanjem smjera izmjena.¹

Nažalost, pravno stanje u Republici Hrvatskoj spada u drugu skupinu. Prije 1918. godine, pravo na tom području bilo je dio pravnog sustava jedne od najuređenijih zemalja u Europi, Austro-Ugarske Monarhije. Unatoč određenim specifičnostima, ta su područja usvojila pravne institute koji su bili slični onima u drugim razvijenim europskim zemljama toga doba. Međutim, nakon 1918., pravne promjene nisu išle u smjeru unapređenja već su bile rezultat radikalnih političkih preokreta, što je uzrokovalo kroničnu nekonzistentnost i pravnu nesigurnost. Također, od 1948. kod nas praktički nije postojalo pravo društava, osim ortaštva koje su uređivale odredbe Općeg građanskog zakonika, primjenjivane kao pravila. Ideološki razlozi su utjecali na to da ortaštvo nije bilo korišteno u trgovačkim stvarima, čemu su sudovi u to vrijeme pridavali važnost. Osim ortaštva, postojale su još i zadruge.²

Narednih četiri desetljeća nisu bila obilježena prisustvom trgovačkih društava kod nas. Prvo su ih zamijenila državna privredna poduzeća, a od 1950. uvedeno je samoupravljanje radnika i društveno vlasništvo. Ta poduzeća više nisu smatrana državnima, a pojam "poduzeća" se značajno razlikovao od njemačkog prava, označavajući pravnu osobu, nositelja poduzeća, a ne

¹ J. Barbić: Utjecaj njemačkog prava na stvaranje hrvatskog prava društva
Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 44, 3-4/2007., str. 339.

² J. Barbić: Utjecaj njemačkog prava na stvaranje hrvatskog prava društva, Op. cit., str. 340.

samo poduzeće. Umjesto povratka na prethodne, potvrđene oblike trgovačkih društava nakon napuštanja državnog poduzeća zbog neefikasnosti državnog vlasništva, donesena je odluka o dubljem ulasku u pravne oblike organiziranja temeljene na samoupravljanju, pri čemu su društvenom vlasništvu dodana nevlasnička obilježja. Ovaj originalni put, nazvan "vlastiti originalni put", započet Ustavom 1963., kulminirao je donošenjem Zakona o udruženom radu i uspostavljanjem organizacija udruženog rada.³

Nakon osamostaljenja, Hrvatska je usvojila Zakon o trgovačkim društvima koji je, u velikoj mjeri, posredno preuzeo odredbe iz europskog prava društava. Ovaj zakon je uključivao značajan dio onoga što su smjernice Europske unije propisivale u vrijeme njegova donošenja, zajedno s nekoliko manjih iznimaka navedenih Uredbom o Europskom gospodarskom interesnom udruženju. Međutim, ova rješenja nisu bila u potpunosti usklađena s drugim pravnim izvorima, kao što su propisi o vrijednosnim papirima, budući da je tadašnji Zakon o izdavanju i prometu vrijednosnih papira bio oblikovan pod utjecajem američkog prava. Prilikom uređenja određenih pitanja, koristili su se pojmovi iz stranih pravnih sustava koji nisu bili adekvatno definirani u hrvatskom pravnom sustavu temeljenom na srednjoeuropskoj pravnoj tradiciji.⁴

Razumijevanje je da se u procesu oblikovanja prava mogu koristiti elementi iz drugih pravnih sustava, uključujući i one koji nisu nužno kompatibilni s postojećim pravnom sustavom. Međutim, ključno je prilagoditi ih karakteristikama domaćeg pravnog sustava kako bi se osigurala njegova koherentnost i usklađenost. Primjerice, čak i u njemačkom pravu su se inkorporirala rješenja iz anglosaksonskih pravnih sustava, no učinjeno je uz prilagodbu kako bi bila usklađena s njemačkim pravnom sustavom. Važno je razlikovati da li se nešto uvodi u pravni sustav zbog njegove stvarne prednosti i modernosti te usklađenosti s potrebama društva, ili se to čini pod pritiskom ekonomske moći, što izražava dominaciju jačih aktera.⁵

Uz zadnju izmjenu Zakona o trgovačkim društvima iz 2023. godine, izuzetno je važno provesti opsežnu reformu pravosudnog sustava. Zvuči gotovo apsurdno da zemlja koja se nalazi među zemljama s najvećim brojem sudova i sudaca u odnosu na broj stanovnika, te koja spada u gornju sedminu europskih zemalja prema postotku sredstava odvojenih za rad pravosuđa u državnom proračunu, ima najveći broj neriješenih sudskih predmeta u Europi.

³ J. Barbić: Utjecaj njemačkog prava na stvaranje hrvatskog prava društva, Op. cit., str. 341.

⁴ J. Barbić: Utjecaj njemačkog prava na stvaranje hrvatskog prava društva, Op. cit., str. 347.

⁵ J. Barbić: Utjecaj njemačkog prava na stvaranje hrvatskog prava društva, Op. cit., str. 361.

2.2. DEFINICIJA I OSNOVNE KARAKTERISTIKE

Dioničko društvo predstavlja ključnu instituciju suvremenog gospodarstva, pružajući poduzetnicima sredstva potrebna za ostvarivanje njihovih poslovnih vizija. Kroz mehanizme kupnje i prodaje dionica, ovaj poslovni entitet omogućuje pristup kapitalu širokom spektru ulagača. Ovaj oblik organizacije nije samo sredstvo financiranja, već i refleksija promjenjivih ekonomskih paradigmi, odražavajući dinamiku tržišta i globalnih trendova.

Prema Zakonu o trgovačkim društvima, dioničko društvo je trgovačko društvo u kojemu članovi (dioničari) sudjeluju s ulozima u temeljnome kapitalu podijeljenom na dionice.⁶

Po samoj definiciji možemo uočiti odmah na početku da se radi o društvu kapitala u kojoj je imovina društva odvojena od članova društva. U svakodnevnom govoru često se možemo susresti sa pogrešnim tvrdnjama laika koji članove društava nazivaju vlasnicima te imovinu društva kao suvlasništvo njihovih vlasnika. Pravnici i budući pravnici se ne smiju zvesti takvim tvrdnjama te se moraju držati ispravnim tumačenjem odredaba zakona i naučene pravne teorije.

Dioničko društvo stječe pravnu osobnost kroz upis u sudski registar, unatoč tome što postoji i prije toga, iako bez pravne osobnosti. Prije upisa, to je predruštvo dioničkog društva koje posjeduje sve karakteristike dioničkog društva, izuzev pravne osobnosti. Izgubljena pravna osobnost dioničkog društva rezultira brisanjem iz sudskog registra. Budući da društvo posjeduje imovinu, prije brisanja iz registra nužno je provesti likvidaciju ili stečajni postupak kako bi se imovina raspolagala. Statusne promjene poput spajanja, pripajanja ili podjele također dovode do gubitka pravne osobnosti dioničkog društva. Ipak, zbog pravnog sljedništva, u tim situacijama ne mora se nužno provesti likvidacija.⁷

Kao što sam već ranije naveo, pravna osobnost dioničkog društva rezultira posjedovanjem imovine odvojene od imovine njegovih članova, što mu omogućuje odgovaranje za vlastite obveze. Zahvaljujući tome, dioničko društvo može uspostavljati pravne odnose s drugim subjektima, uključujući vlastite članove, stječući prava, preuzimajući obveze te sudjelujući u sudskim, arbitražnim i administrativnim postupcima. Posebna pravna regulacija štiti prava intelektualnog vlasništva dioničkog društva, što uključuje prava koja ono stječe kao nositelj, a

⁶ Zakon o trgovačkim društvima (NN 130/23), čl. 159. st. 1.

⁷ Barbić J.; Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak I. – Dioničko društvo; Organizator (2020), str. 7.-8.

ta zaštita definirana je zakonima o intelektualnom vlasništvu, posebno Zakonom o patentu, Zakonom o žigu te Zakonom o industrijskom dizajnu.⁸

Dioničko društvo se razlikuje od svih društava osoba prema karakteristikama društava kapitala, a ključna razlika proizlazi iz činjenice da mu je temeljni kapital podijeljen na dionice. Ova podjela bitno ga izdvaja od ostalih društava kapitala, poput društva s ograničenom odgovornošću, kreditnih unija i društava za uzajamno osiguranje. „Dioničari ne odgovaraju za njegove obveze“, što je pravilo prihvaćeno u poredbenom pravu, što je doprinijelo razvoju dioničkog društva kao pogodnog pravnog oblika za poduzetništvo. Iako odsutnost osobne odgovornosti dioničara nije prepreka da preuzmu odgovornost za obveze društva putem pravnih poslova, kao što su ugovori o jamstvu, davanje garancije ili preuzimanje duga. U rijetkim situacijama, kada članovi društva zloupotrijebe činjenicu da inače ne odgovaraju za obveze društva, može doći do solidarne odgovornosti za te obveze. Ovaj fenomen poznat je kao "proboj pravne osobnosti". Zakonom o trgovačkim društvima iz 2003. godine su predviđene četiri situacije kada se smatra da su ispunjene pretpostavke za odgovornost dioničara za obveze društva, odnosno kada se smatra da je došlo do zloupotrebe činjenice da dioničar po zakonu ne odgovara za obveze društva.⁹

„Smatra se da je ispunjena pretpostavka za odgovornost člana društva iz stavka 3. ovoga članka naročito: ako koristi društvo za to da bi postigao cilj koji mu je inače zabranjen, ako koristi društvo da bi oštetio vjerovnike, ako protivno zakonu upravlja imovinom društva kao da je to njegova imovina i ako u svoju korist ili u korist neke druge osobe umanju imovinu društva, iako je znao ili morao znati da ono neće moći podmiriti svoje obveze.“¹⁰

Nakon razmatranja odgovornosti, dolazimo do ovlasti koje su u dioničkom društvu dodijeljene organima, a ne članovima društva. Dioničari mogu, ali nisu obavezni biti članovi organa društva, pri čemu glavna skupština predstavlja jedini organ u kojem ostvaruju svoja upravljačka prava. U skladu s njemačkim i austrijskim pravom, većina dioničkih društava u Hrvatskoj je organizirana prema dualističkom modelu, u kojem su glavni organi, uz glavnu skupštinu, uprava i nadzorni odbor. Ova tri organa su obvezna, što znači da autonomija odlučivanja o tome hoće li društvo imati sve te organe nije dopuštena. Zakon o trgovačkim društvima ne uspostavlja hijerarhijski odnos među tim organima, već im dodjeljuje različite zadatke u funkcionalnom smislu. Statutom se ne mogu mijenjati odnosi među organima, iako su neke promjene moguće.

⁸ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 8. i 10.

⁹ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 12.,14., 16.-17.

¹⁰ Zakon o trgovačkim društvima (NN 130/23) čl. 10. st. 4.

U vezi s upravom i nadzornim odborom, Zakon strogo razdvaja ova dva organa s različitim nadležnostima i odvojenosti osoba koje u njima djeluju.¹¹ Uprava ima ovlasti za vođenje poslova društva, a to čini na svoju odgovornost. Vođenje poslova obuhvaća svako djelovanje unutar društva i prema trećim stranama, usmjereno ostvarivanju cilja zbog kojeg je društvo osnovano, ne obuhvaćajući osnove društva. Važno je napomenuti da vrsta radnji, bilo da se radi o pravnim ili drugim uobičajenim i izvanrednim aktivnostima, nije presudna. S druge strane, nadzorni odbor imenuje i opoziva predsjednika i članove uprave društva te, kao što naziv sugerira, stalno nadzire vođenje poslova uprave. Ovaj odbor također zastupa društvo pred sudom ili izvan njega u odnosu na članove uprave.¹²

3. POSTUPAK DONOŠENJA ODLUKA

3.1. SAZIVANJE GLAVNE SKUPŠTINE

Za sazivanje glavne skupštine društva nužno je imati opravdan razlog. Skupština nije namijenjena samo okupljanju dioničara, već i donošenju odluka koje su unutar njezine nadležnosti. Bez valjanog razloga, njezino sazivanje bi dovelo u pitanje svrhu, budući da postoji obveza da se ona organizira samo u propisanim situacijama prema zakonu i statutu, te kada to zahtijeva dobrobit društva. Dužnost sazivanja glavne skupštine proizlazi iz zakona u slučajevima kao što su odlučivanje o pitanjima koja spadaju pod redovitu glavnu skupštinu, utvrđivanje gubitka u visini polovine temeljnog kapitala društva, ili ako to zahtijevaju dioničari koji posjeduju najmanje 5% temeljnog kapitala te izrazito nakon što uprava dobije izvješće nadzornog odbora o godišnjim financijskim izvješćima i prijedlozima odluka. Sazivanje mora biti pravodobno, odnosno unutar prvih osam mjeseci poslovne godine. Dodatno, obveza sazivanja može proizaći i iz drugih zakona, primjerice, supervizorska institucija poput Hrvatske narodne banke može naložiti kreditnoj instituciji sazivanje glavne skupštine s određenim dnevnim redom i prijedlozima odluka.¹³

Sama glavna skupština nije ovlaštena sazivati se, iako postoji mogućnost da se održi bez prethodnog sazivanja. Zakonom o trgovačkim društvima precizirano je tko ima obvezu ili ovlasti sazivati glavnu skupštinu, a to uključuje upravu, nadzorni odbor, dioničare, likvidatore društva, te prema drugim zakonima i Hrvatsku narodnu banku i posebnu upravu dioničkog

¹¹ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 739.,744.,746.-747.

¹² Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 865., 1088.

¹³ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1297.-1298.

društva za osiguranje. Statutom društva također može biti određeno tko još ima pravo sazvati glavnu skupštinu. Iako postoji mogućnost da se skupština održi bez prethodnog formalnog sazivanja, zakon i statut jasno propisuju tko ima odgovornost za sazivanje te tko posjeduje tu ovlast.¹⁴

Poziv za glavnu skupštinu obavlja se putem objave u službenom glasilu društva, a budući da su sva obavijest društva obvezna biti dostupna na internetskoj stranici sudskog registra, isto vrijedi i za poziv za glavnu skupštinu. Ako je statutom određeno, ovaj poziv može biti objavljen i u drugim javnim glasilima, uključujući elektroničke medijske kanale. Zakonom je propisano da se glavna skupština mora sazvati najmanje trideset dana prije njezinog održavanja, uz napomenu da se dan objave poziva ne računa u taj rok. Statutom se može produžiti, ali ne i skratiti ovaj rok. Međutim, ako su dioničari društva poznati poimence, poziv se ne mora objaviti, već se može uputiti preporučenim pismom svim dioničarima. Slanje preporučenog pisma dokazuje se dovoljnim ako se može potvrditi da je pismo poslano na valjanu adresu koju je društvo imalo kao posljednju adresu dioničara. Što se tiče sudjelovanja i ostvarivanja prava glasa na glavnoj skupštini, statutom se može uvjetovati prethodna prijava dioničara. Međutim, statutom se ne može propisati da je dioničar obavezan predati punomoć društvu unutar tog roka, osim ako statutom nije određen kraći rok od šest dana prije održavanja glavne skupštine.¹⁵

Dnevni red glavne skupštine čini nužan dio odluke o njezinu sazivanju, koja opet čini sastavni dio poziva. Stoga, pravilnom objavom poziva za glavnu skupštinu automatski se objavljuje i dnevni red. Njegov značaj je izuzetno velik, jer se na samoj skupštini ne može raspravljati i donositi odluke o točkama dnevnog reda koje nisu bili ispravno objavljeni. Objavljivanjem dnevnog reda, dioničarima se omogućuje pravovremeno upoznavanje s pitanjima koja će biti razmatrana, što im omogućuje pripremu za skupštinu, smanjuje improvizaciju i potiče argumentiranu raspravu. Ako se zatraži dopuna dnevnom redu prema zakonskim propisima, to se mora objaviti istovremeno s pozivom za glavnu skupštinu ili na drugi način bez odlaganja. Na taj način se osigurava da dioničari pravodobno saznaju da je dopuna, zajedno s već ranije objavljenim dnevnim redom, sastavni dio novog, ažuriranog dnevnog reda glavne skupštine.¹⁶

¹⁴ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1302.-1303.

¹⁵ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1317.-1321., 1329.

¹⁶ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1330.,1333.

3.1. NAČIN GLASOVANJA

Dioničari ostvaruju svoje pravo glasa putem glasovanja na glavnoj skupštini, što podrazumijeva njihovo osobno prisustvo ili zastupanje putem punomoćnika. Također, imaju opciju sudjelovanja na skupštini putem elektroničke komunikacije ili samo elektroničkog glasovanja, pod uvjetom da su takve mogućnosti predviđene statutom i tehnički ispunjene. Unaprijed poslani glasovi nisu valjani, osim ako dioničar koristi pravo glasovanja putem elektroničke komunikacije prema uvjetima iz statuta i tehničkim preduvjetima. Fizičko prisustvo je važno kako bi dioničar ili njegov zastupnik mogli pratiti raspravu i donijeti informirane odluke, čak i ako su već imali prethodno formirano stajalište. Odluka na glavnoj skupštini zahtijeva dobru informiranost o svim relevantnim pitanjima. Iako dioničar ima pravo biti dobro informiran, slobodno odlučuje hoće li to pravo iskoristiti. Ako dioničar ne sudjeluje fizički na skupštini, odriče se prava odlučivanja, osim ako, u skladu sa statutom i tehničkim mogućnostima, odluči ostvariti pravo glasa putem elektroničkog sustava ili pismeno ovlastiti opunomoćenika za glasovanje. Glasanje je pravni akt kojim dioničari, putem odluke, uređuju svoje međusobne odnose u društvu. Iako je odluka unutar društva, nije riječ o ugovoru jer se radi o izražavanju volje većine, a ne o usmjeravanju volje jednih prema drugima. Pravila koja se primjenjuju na očitovanje volje, poput pravila o manama volje, ne primjenjuju se jer je glasovanje proces utvrđivanja volje većine. Dioničari se mogu izjasniti za, protiv ili se suzdržati od glasovanja.¹⁷

4. VRSTE ODLUKA SA NEDOSTATKOM

4.1. NEDOSTATAK U ODLUKAMA

Odluke glavne skupštine predstavljaju složene pravne radnje koje donose dioničari tijekom sjednice glavne skupštine, što ih razlikuje od ugovora. Dioničari mogu na skupštini dioničkog društva prihvatiti ili odbiti prijedlog glasovanja. Odluke dioničara u vezi s prijedlogom glasovanja mogu biti afirmativne, potvrđujući prijedlog, ili negativne, odbacujući prijedlog. Odluke glavne skupštine dioničkog društva obvezno moraju biti u skladu s Ustavom, prisilnim propisima, moralnim normama i statutom društva. U suprotnom, ako se ne poštuju predviđeni propisi, ta odluka smatra se nevaljanom zbog nedostatka. Odluke s nedostatkom mogu proizlaziti iz formalno-pravnih ili materijalno-pravnih razloga, i njihove pravne posljedice nisu

¹⁷ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1383.,1391.

jednake s obzirom na različite zahtjeve formalnih i materijalnih pravila¹⁸. S obzirom na ova pravila, razlikujemo sljedeće vrste odluka koju ću u nastavku detaljnije analizirati.

4.2. PRIVIDNE ODLUKE

Prividna odluka predstavlja situaciju u kojoj se stvara iluzija da je donesena odluka, iako u stvarnosti odluka nije postojala. Takva situacija nastaje iz čiste postupovne pogreške koje rezultiraju krivim zaključkom da je odluka usvojena, iako to nije točno. Primjer prividne odluke može biti kada predsjednik glavne skupštine proglasi odluku donesenom, unatoč tome što je došlo do pogrešaka u prebrojavanju glasova, kvarova u elektroničkom uređaju kojim je sudionik glavne skupštine koristio za glasovanje, uzimanja u obzir glasova dioničara kojima je pravo glasa bilo isključeno i slično. Javni bilježnik zatim to zabilježi u zapisniku glavne skupštine. Budući da je ono što predsjednik glavne skupštine proglasi i što se unese u zapisnik mjerodavno za donošenje odluka, takva odluka formalno postoji i ima pravne posljedice, iako u stvarnosti nije bila usvojena. Ako se pogreška ne primijeti na vrijeme, takva odluka ostaje na snazi. Međutim, takva odluka može biti osporena tužbom ako se naknadno uoče pogreške u postupku.¹⁹

U takvim situacijama postoji mogućnost da, zbog jednog od navedenih razloga, umjesto odluke koja je proglašena, zapravo bude donesena suprotna odluka. Na primjer, moglo bi se dogoditi da umjesto odluke kojom se odbija prijedlog, točno računanjem glasova pokaže da je prijedlog zapravo usvojen. U tim okolnostima, dopušteno je podnijeti tužbu kojom se osporava proglašena odluka, istovremeno s tužbom kojom se utvrđuje stvarna odluka koja je donesena, a koja je suprotna onoj koja je proglašena. Ovaj postupak uključuje dva odvojena tužbena zahtjeva, jedan koji osporava proglašenu odluku i drugi koji utvrđuje stvarnu odluku koja je donesena.²⁰

¹⁸ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1509. – 1510.

¹⁹ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1510.

²⁰ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1511.

4.3. ODLUKE BEZ PRAVNOG UČINKA

Odluka koja nema pravni učinak, donesena na glavnoj skupštini, jest ona koja je ispravno identificirana i proglašena rezultatom glasovanja, a zapisničar ju je evidentirao u zapisniku o održanoj glavnoj skupštini na kojoj je donesena. Međutim, da bi ta odluka stvarno imala pravni učinak, potrebno je zadovoljiti dodatne uvjete. Ne radi se o odluci koja je u suprotnosti sa zakonom, već o odluci koja je u potpunosti u skladu s njim, ali njezino valjano donošenje predstavlja samo dio onoga što zakon zahtijeva kako bi imala pravni učinak. Nedostajući uvjeti za ostvarivanje pravnog učinka ove odluke ispravljaju se redovitim postupkom, koji podrazumijeva ispunjenje dodatnih uvjeta potrebnih da bi odluka stekla pravni učinak. Primjeri ovakvih situacija su kad se za pravni učinak odluke traži suglasnost određenih dioničara društva. Na primjer, ako se dodatne obveze nameću svim dioničarima, potrebno je da svi dioničari na koje se to odnosi daju svoju suglasnost, što znači da moraju pristati na odluku glavne skupštine kojom im se nametne ta obveza. Ponekad se suglasnost postiže putem donošenja posebne odluke određenih dioničara ili na posebnoj skupštini samo tih dioničara. Također, u nekim slučajevima za pravni učinak odluke potrebno je njezino evidentiranje u sudski registar, kao što je to slučaj s odlukom o izmjeni statuta koja stječe pravni učinak tek nakon što se upiše u sudski registar.²¹ Primjeri takvih odluka uključuju:

- „odluka o izmjeni statuta
- odluka o smanjenju temeljnog kapitala
- odluka o povećanju temeljnog kapitala
- odluka o prestanku društva“²²

Ako je odluka bez pravnog učinka ništetna, to stanje je inherentno od samog početka, i nije moguće otkloniti ga ispunjenjem dodatnih uvjeta koji se inače traže kako bi se odluka stekla pravni učinak²³, kao što je, na primjer, dobivanje suglasnosti određenih dioničara koji posjeduju određene vrste dionica, što je potrebno za odluku o promjeni statuta koja mijenja postojeći odnos među različitim vrstama dionica²⁴

²¹ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1511. – 1513.

²² Zakon o trgovačkim društvima (NN 130/23) čl.303., 343., 344., 368. st. 1.

²³ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1513.,

²⁴ Zakon o trgovačkim društvima (NN 130/23) čl.301. st. 2.

5. NIŠTETNE ODLUKE GLAVNE SKUPŠTINE

5.1. RAZLOZI ZA NIŠTETNOST

Ništetna je odluka glavne skupštine koju pravni sustav ne priznaje zbog ozbiljnog pravnog nedostatka, bez obzira na to radi li se o formalnom ili materijalnom nedostatku. Kod takve odluke, nedostaje pravni učinak koji se želio postići njezinim donošenjem. Ništetnost se utvrđuje u trenutku donošenja odluke na temelju zakonskih odredbi, te je dovoljno da se ispuni uvjet propisan zakonom, bez potrebe za dodatnim pravnim radnjama kako bi odluka bila proglašena ništetnom. Ništetnost odluke predstavlja iznimku, dok je pobojnost pravilo. Iako pravni poredak ne priznaje ništetnu odluku i izostaje njezin željeni pravni učinak, važno je napomenuti da se ne može tvrditi da je pravno potpuno bezvrijedna. Zakon iznimno može predvidjeti situacije u kojima se, unatoč ništetnosti, priznaje određeni pravni učinak odluke, ali to zahtijeva ispunjenje dodatnih uvjeta propisanih zakonom. Takve iznimke predstavljaju ustupke pravnoj sigurnosti, gdje bi neprepoznavanjem pravnog učinka ništetne odluke mogla nastupiti veća šteta nego odstupanjem od dosljednog pristupa neprepoznavanja tog učinka. Ova posebnost u tretiranju pravnog posla po pravu društva odnosi se na obvezno pravo.²⁵

Zakonom su precizno određeni razlozi ništetnosti, što predstavlja zatvoreni popis (numerus clausus). Ovo pravilo je navedeno u Zakonu o trgovačkim društvima, kao i u drugim relevantnim zakonima koji propisuju razloge ništetnosti odluka. S obzirom na potrebu pravne sigurnosti, razlozi za ništetnost su ograničeni isključivo na situacije kada se jasno krše odredbe propisa koji eksplicitno predviđaju takve pravne posljedice. Kao što sam prethodno spomenuo, pobojnost je pravilo, a ništetnost je iznimka koja zahtijeva restriktivno tumačenje. Prema Zakonu o trgovačkim društvima, razlozi ništetnosti mogu se kategorizirati u određene propuste, uključujući propuste u sazivanju skupštine, formalne propuste tijekom skupštine, materijalne razloge ništetnosti svakog pravnog posla, sudske odluke, posebne slučajeve i provedbu sudske odluke o brisanju upisa odluke skupštine u sudskom registru ili upisa temeljem odluke. Moguće su razlike u posljedicama samo u kontekstu posebnih okolnosti, primjerice, brisanje odluke u registru može imati specifične učinke u odnosu na upis prema trećim stranama u dobroj vjeri.²⁶

²⁵ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1515.

²⁶ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1515. - 1516.

Ništetne su odluke skupštine ukoliko nisu sazvane od strane ovlaštenih osoba sukladno zakonu i ako nije donesena valjana odluka. Ovo pravilo se primjenjuje i u slučajevima kada poziv nije pravilno objavljen u glasilu društva, odnosno kada nije poslan preporučenim pismom u skladu sa zakonskim odredbama. Teške povrede zaštite dioničara, kako definirane člankom 277. stavkom 2. i 3., te člankom 277. stavkom 3. i 6. Zakona o trgovačkim društvima, čine ove situacije najozbiljnijim prekršajima. Povrede iz članka 277. stavka 3., koje se odnose na postupanja nakon sazivanja skupštine, mogu dovesti do poboynosti, ali u situacijama gdje su svi dioničari bili prisutni na skupštini i nisu se usprotivili odluci donesenoj usprkos propustima u sazivanju, smatra se da dioničari nisu oštećeni jer su sudjelovali na skupštini. Ovakve situacije najčešće se javljaju kod manjeg broja dioničara, kada se oni spontano okupe ili kada skupštinu sazove neovlaštena osoba, a svi dioničari prisustvuju. Važno je napomenuti da, ako uprava saziva skupštinu, njezini članovi moraju biti ispravno imenovani i upisani u sudski registar u trenutku donošenja odluke o sazivanju. Ako manjina nije valjano imenovana, njezine odluke ne bi bile ništetne. Međutim, ako većina članova nije valjano imenovana, to ne bi imalo utjecaja ako su upisani u registar, ali odluka o sazivanju bila bi pobojna ako skupština nije sazvana na temelju njihove valjane odluke. Ovo pravilo također vrijedi za likvidatore, s primjenom prethodno navedenih načela o imenovanju članova uprave. Nadzorni odbor mora sazvati skupštinu kada je to potrebno za dobrobit društva, dok se neuredno sazvana skupština neće smatrati time ako dobrobit društva ne zahtijeva njezino sazivanje.²⁷

Dioničari s najmanje pet posto temeljnog kapitala imaju ovlast sazvati skupštinu, inače bi odluke donesene na takvoj skupštini bile ništetne. U slučaju da dioničari s manje od 5 posto temeljnog kapitala dobiju ovlast suda za sazivanje skupštine, odluke bi mogle biti pobojne ako bi saziv utjecao na donošenje odluka. Pogreške u objavi poziva, poput nedostajućih informacija ili netočnih podataka, dovode do ništetnosti. Objava poziva mora biti u glasilu društva i na internetskoj stranici sudskog registra, a trebaju biti navedeni tvrtka i sjedište društva, mjesto i vrijeme skupštine, dnevni red, te uvjeti sudjelovanja i ostvarivanja prava glasa. Nedostatak navođenja tvrtke i sjedišta neće smatrati neurednim sazivanjem ako nema sumnje o kojem društvu je riječ. U vezi mjesta i vremena, bitno je da nema sumnje gdje i kada će se skupština održati. Predviđeno trajanje skupštine ne mora biti navedeno, ali uvjeti sudjelovanja i ostvarivanja prava glasa prema statutu trebaju biti jasno navedeni. Ako takvih uvjeta nema, a dioničari mogu doći

²⁷ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1517. – 1519.

bez najave, odluke neće biti ništetne čak i ako pravo sudjelovanja i prava glasa nisu objavljena u pozivu, jer se radi o općepoznatim uvjetima bez potrebe za posebnim radnjama.²⁸

Ništetna odluka je ona koja nije evidentirana u zapisniku, kao i odluka koja ne uključuje potvrdu predsjednika o donesenim odlukama te načinu i rezultatima glasovanja. Važno je da se jasno može provjeriti broj glasova "za" i "protiv" iz rezultata glasovanja. Dioničari kojima je oduzeto pravo glasa trebaju biti imenovani pojedinačno ili jasno označeni (kao što je slučaj s članovima uprave kod odluka o razrješnici). U situacijama spora oko toga tko ima pravo glasa, odluka će biti ništetna ako zapisnik ne specificira čije je pravo glasa suspendirano. Također, ništetna će biti odluka ukoliko zapisnik nije sastavljen i potpisan od strane javnog bilježnika, bez jasnog navođenja mjesta i vremena skupštine, imena, prezimena ili potpisa javnog bilježnika, pri čemu svjedoci nisu obavezni. Važno je napomenuti da razlozi ništetnosti ne obuhvaćaju situacije u kojima zapisnik ne sadrži prigovore dioničara, zahtjeve za isključenjem prava glasa i slične elemente jer takvi detalji nisu propisani zakonom, no mogu predstavljati osnovu za pobožnost odluke.²⁹ Visoki trgovački sud je odlučujući o tuženikovoj žalbi protiv presude Trgovačkog suda u Zadru³⁰ ukazao kako su odluke na glavnoj skupštini ništave kada je u uredu javnog bilježnika, zaposlena vježbenica umjesto javnog bilježnika vodila i sastavila zapisnik s predmetne skupštine. Da bi javni bilježnik sastavio zapisnik sa glavne skupštine on mora na istoj biti prisutan upravo zbog toga što mora opisati sve što se događalo u njegovoj nazočnosti pri čemu javnog bilježnika može zamijeniti i javnobilježnički prisjednik.³¹ Sud se pozvao na navedeni Zakon u kojem su ovlasti javnobilježničkog vježbenika regulirane u članku 126. te prema toj odredbi, javnobilježnički vježbenik nije ovlašten zamijeniti javnog bilježnika u poslovima iz čl. 89. st . 1. istog Zakona.

Zatim razmatramo situaciju u kojoj je odluka društva u suprotnosti s pravilima koja isključivo ili prevladavajuće čuvaju interese vjerovnika ili javni interes. Do konflikta dolazi ako isto pravilo čuva više interesa. Važno je napomenuti da, budući da odluka mora biti suštinski kontradiktorna, nije dovoljno da se radi samo o procesnom prekršaju. To znači da protivnost može proizići iz organizacijske strukture društva (npr. kada skupština nije ovlaštena donositi određene odluke), na primjer, odluka o obavljanju poslova ako uprava nije tražila od skupštine da donese takvu odluku, a zakon nije izričito odredio njezinu nadležnost. Proturječne mogu biti i odluke koje narušavaju identitet društva, jednakost i odgovornost članova nadzornog odbora,

²⁸ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1517. – 1521.

²⁹ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1523.

³⁰ Presuda Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske br. Pž-1107/08-5 od dana 8. veljače 2012.

³¹ Zakon o javnom bilježništvu (NN 57/22) čl. 126. st . 2.

kao i odluka koja daje upravi ovlasti da u ime društva stekne njegove dionice bez ograničenja, izvan zakonskih ovlasti ili bez utvrđenog cjenovnog okvira. Sve takve odluke smatraju se ništetnima. Odstupanja od čvrsto propisanih odnosa između organa društva moraju biti jasno predviđena i dopuštena. Odluka koja odstupa od zakona bez izričite dozvole ili uređuje pitanja koja nisu zakonom uređena, ako je to izričito zabranjeno zakonom, također će biti ništetna. Ako se takva promjena statuta upiše u registar, smatra se valjanom, ali se može osporavati tužbom za utvrđenje ništetnosti upisa. Nakon proteka roka za podnošenje tužbe (30 dana od saznanja za upis, ili 3 godine od upisa), ništetnost se više ne može tvrditi. Ovdje leži razlika u odnosu na obvezno pravo, gdje ne postoji vremenski rok za podnošenje tužbe za utvrđenje ništetnosti, no sud bi u praksi trebao samostalno voditi računa o tome.³²

Zakon ne zahtijeva da bi ništetnost bila prisutna, sadržaj odluke mora biti suprotan moralu društva; dovoljno je ako je suprotan moralu općenito. Iz toga proizlazi da ništetnost obuhvaća ne samo sam sadržaj odluke, već i njezin motiv ili cilj koji su suprotni moralu. Važno je naglasiti da moral ne obuhvaća isključivo poslovni moral, već se proteže na cijeli moral unutar granica autonomije. Odluka postaje ništetna i ako se suprotstavlja prisilnim propisima koji možda nisu direktno navedeni u zakonima, ali su u skladu s javnim interesom. To se posebno odnosi na situacije u kojima osobe koje nisu ovlaštene osporavati odluke, poput vjerovnika, dolaze u pitanje. Dakle, iako su vjerovnici uglavnom izvan kruga onih koji mogu pobijati odluke, oni su ipak zaštićeni pravilima o ništetnosti koje sprečavaju donošenje odluka koje su protivna pravilima o zaštiti njihovih interesa. Pravila o moralu, stoga, pružaju dodatnu razinu zaštite koja prevazilazi ta pravila, nudeći im jedini način zaštite od eventualnih nepravdi i svjesnog prekršaja, osobito u situacijama gdje nema prekršaja prisilnih propisa, ali se ipak događa očita nepravda i namjerno zanemarivanje njihovih interesa.³³

Ništetna odluka je ona koju sud proglašni ništetnom putem deklaratorne tužbe i presude. Iako je riječ o deklaratornoj tužbi i presudi, njezin učinak na upis u registar može djelovati konstitutivno, budući da se presuda odnosi na svakoga, uključujući one koji nisu sudjelovali u postupku, te su svi obvezni postupati prema njoj, primjerice, vraćajući primljene isplate koje su u suprotnosti s ništetnom odlukom. Odluka također može biti proglašena ništetnom putem tužbe za pobijanje, što predstavlja konstitutivnu tužbu i presudu, te je odluka ništetna snagom pravomoćnosti. Ništetnost ima učinak *ex tunc*, što znači da učinak presude nastupa pravomoćno, a taj učinak je apsolutan, neovisno o tome je li riječ o ništetnoj ili pobjojnoj odluci.

³² Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1523. - 1525.

³³ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1527. - 1528.

Učinak ništetnosti, temeljem odluke suda, ogleda se u brisanju upisa odluke iz registra, uključujući i sve upise koji se temelje na toj odluci. Na primjer, brisanje članova nadzornog odbora iz sudskog registra na temelju ništetne ili pobijene odluke o izboru članova nadzornog odbora. Postupak brisanja može se pokrenuti na zahtjev ovlaštenika ili po službenoj dužnosti. Brisanje odluke ima deklaratorni ili konstitutivni učinak. Ako je ništetnost uklonjena upisom odluke kad je moguće ukloniti ništetnost u skladu s člankom 356. Zakona o trgovačkim društvima (ZTD), učinak brisanja je konstitutivan. Činjenica da se prema članku 356. ZTD-a ne može pozivati na ništetnost zbog upisa odluke ne utječe na brisanje, pa odluka može ostati ništetna i proizvoditi učinke jer nije poništena. Važno je napomenuti da ovlaštenik ne može zahtijevati brisanje iz razloga uklonjenog upisom odluke, ali sud može brisati upis po službenoj dužnosti.³⁴

5.2. TUŽBA RADI NIŠTETNOSTI

Deklaratorna tužba radi ništetnosti odluke skupštine ima za cilj utvrđenje ništetnosti te odluke i ima elemente konstitutivnosti s obzirom na njezin učinak prema svim strankama. S druge strane, tužba za pobijanje predstavlja alternativni oblik tužbe radi ništetnosti, kojom se također traži utvrđenje ništetnosti odluke, a razlike se ogledaju u specifičnostima koje se ispravljaju. Ova tužba je dopuštena čak i kada nije sigurno ispunjenje uvjeta nužnih za učinak odluke, omogućavajući tužitelju da, radi jasnoće pravnog stanja, zatraži utvrđenje ništetnosti putem tužbe. Ništetnost utvrđena presudom postoji neovisno o tome je li odluka bila ništetna, pobjojna ili bez učinka, a pravomoćna presuda ima učinke prema svima. Dioničar podiže negatornu tužbu kako bi zaštitio svoje članstvo kao apsolutno pravo od eventualnih narušavanja ništetnim odlukama skupštine. S druge strane, član uprave ili nadzornog odbora podiže kvazinegatornu tužbu jer uklanjanjem ništetne odluke dobiva mogućnost obavljanja dužnosti u organu društva. Pravo podizanja tužbe ima bilo koja osoba s pravnim interesom, a to pravo nije vremenski ograničeno. Nedostatak aktivne legitimacije predstavlja materijalnopravni nedostatak koji rezultira odbijanjem tužbe. Pasivno legitimirano uvijek je društvo. Važno je napomenuti da tužbe za utvrđenje ništetnosti između dioničara nisu dopuštene.³⁵

Zakon određuje dioničara, upravu, te člana uprave ili nadzornog odbora kao moguće tužitelje. Uprava stječe procesnu sposobnost koju inače ne bi posjedovala, dok ostali navedeni tužitelji

³⁴ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1528. – 1529.

³⁵ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1543. – 1545.

imaju automatski pravni interes zbog svojeg položaja u društvu, bez potrebe za dodatnim dokazivanjem. Ostali tužitelji dužni su dokazati svoj pravni interes, poput strane iz poduzetničkog ugovora. Dovoljno je da dioničar potvrdi svoje članstvo ispravom o dionici, ili u slučaju nematerijaliziranih dionica, relevantno je stanje na računu tužitelja u računalnom sustavu središnjeg depozitorija ili u registru dionica na dan poduzimanja procesne radnje, kao što je datum presude ili zadnje usmene sudske rasprave. Ako tužbu podnese više osoba, oni se smatraju jedinstvenim suparničarima, te se sve radnje koje poduzmu pojedini suparničari odnose na sve ostale, čak i ako neki od njih ne poduzmu određenu radnju u postupku. Važno je napomenuti da postoji razlika u materijalnom pravnom roku za podizanje tužbe. Ako tužitelj zakasni s podizanjem tužbe, ne može se pridružiti onima koji su to učinili na vrijeme, ali može sudjelovati kao umješlač. Sudjelovanje na skupštini nije bitno, a prodaja dionice ne predstavlja smetnju za vođenje parnice, bitno je samo da je dioničar bio vlasnik dionice u trenutku podizanja tužbe radi osiguravanja procesne legitimacije. Dioničar se može pridružiti tužitelju kao umješlač u roku od mjesec dana od dana objave u glasilu društva o podizanju tužbe i zakazivanju ročišta, čime se olakšava daljnji tijek postupka.³⁶

Uprava, iako nije pravna osoba, ima pravo sudjelovanja u sudskom postupku, *ius standi in iudicio*³⁷, prema zakonu. Kao stalni organ društva, promjene u upravi nakon podizanja tužbe ne utječu na tijek sporova. Odluke o tužbi i drugim pitanjima donose se sukladno redovnim ovlastima uprave. Članovi uprave kolektivno zastupaju društvo, osim ako statutom nije drugačije određeno. Svaki član uprave može ovlastiti drugu osobu za zastupanje, primjerice putem punomoći. Članovi uprave i nadzornog odbora imaju pravo podnijeti tužbu ako su u toj funkciji u trenutku podizanja tužbe i i dalje na dan posljednje usmene rasprave. Bivši članovi organa nemaju pravo tužiti. Ako izgube status člana organa tijekom postupka, gube ovlasti za vođenje spora, ali njihovi nasljednici mogu preuzeti parnicu prema pravilima parničnog postupka. U slučaju tužbe dioničara, društvo zastupaju uprava i nadzorni odbor. Ako tužbu podnosi uprava ili njezin član, zastupa ih nadzorni odbor. Ako tužbu podnosi član nadzornog odbora, zastupa ih uprava. Ako su i uprava (ili njezin član) i član nadzornog odbora tuženi, društvo ih ne može zastupati. U tom slučaju mogu se dogovoriti tko će tužiti, a tko će biti zastupan, ili može postojati mogućnost da glavna skupština imenuje posebnog zastupnika na zahtjev uprave. Ako to nije učinjeno, sud može postaviti privremenog zastupnika. Ako tužitelj nije naveden među prethodno spomenutim osobama, društvo ga zastupa uprava. Ako netko,

³⁶ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1545. – 1546., 1593., 1596.

³⁷ Vidi više: <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/procesnopravni-polozaj-ius-standi-in-iuditio-u-parnicnom-postupku>

uključujući i treće osobe, stekne nešto na temelju ništetne odluke, dužan je to vratiti društvu i nadoknaditi troškove, primjerice, isplatu dividende dioničarima temeljem ništetne odluke o raspodjeli dobiti.³⁸

6. POBOJNE ODLUKE GLAVNE SKUPŠTINE

Pobojna odluka glavne skupštine nije ništetna po samom zakonu zbog protupravnosti, pa njeni razlozi za pobijanje nemaju trenutni učinak na njezinu valjanost, čak i ako postoji temelj za ništetnost, dok god netko uspješno ne ospori njezinu valjanost. Sve dok to nije učinjeno, takva odluka ostaje pravno valjana i proizvodi svoje pravne posljedice. Ona, dakle, ostaje u nekoj vrsti čekanja dok se ne eliminiše mogućnost pobijanja ili dok ju netko uspješno ne ospori. Ako se prvo dogodi, postaje konačno valjana, dok u drugom scenariju postaje ništetna. Osnovna razlika leži u vrstama razloga koji dovode do toga da odluka nije pravno valjana. U slučaju ozbiljnih povreda pravnog poretka koje se zakonom smatraju izuzetno teškima, uzimajući u obzir interese dioničara, članova organa društva, vjerovnika i općeg interesa, rezultat je ništetnost odluke. S druge strane, ako su povrede manje teške prema navedenim mjerilima, rezultat je samo pobojnost odluke. Za razliku od ništetne odluke na koju se uvijek može pozvati bilo tko, krug osoba s ovlaštenjem za pobijanje odluka, sredstva koja se mogu koristiti za tu svrhu i vrijeme u kojem se to može učiniti su ograničeni. Ovo ovlaštenje nije dostupno svakome, niti se može koristiti bilo kojim sredstvom ili u bilo kojem trenutku, jer zakon postavlja određena ograničenja. Razlog tome leži u potrebi za pravnom sigurnošću, a posebno kada su povrede manje teške i ne uzrokuju trenutni učinak ništetnosti. Takva odluka proizvodi pravne učinke na temelju kojih se formiraju pravni odnosi koji su u opasnosti od pobijanja. Pobojnost odluke pruža zaštitu od nepravilnih intervencija glavne skupštine u prava drugih, a postavljanjem ograničenja propisuje se granice intervencija prema takvim odlukama kako bi se sačuvala pravna sigurnost. Stoga je nužno postaviti ograničenja kako bi se osiguralo da zahvati u valjanost takvih odluka budu jasno definirani.³⁹

³⁸ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1546. – 1547., 1594. – 1595.

³⁹ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1549. – 1549.

6.1. RAZLOZI ZA POBOJNOST

Kada je riječ o pobijanju odluka glavne skupštine koje su u suprotnosti s zakonom ili statutom, važno je razlikovati povrede postupka od sadržajnih povreda odredaba zakona i statuta. Razlika između njih leži u potrebi utvrđivanja uzročne veze između povrede i donesene odluke. Sadržajna suprotnost odluke glavne skupštine zakonu ili statutu predstavlja osnovu za pobijanje, osim ako ta suprotnost ne dovodi do ništetnosti odluke. Za razliku od povreda u postupku, ovdje nije nužno dokazivati uzročnost ili relevantnost povrede za donošenje odluke. Dovoljno je da je sadržaj odluke u suprotnosti s zakonom ili statutom. Primjeri takvih odluka mogu uključivati formalnu nejednakost dioničara, poput ograničavanja prava na upis i uplatu dionica pri povećanju temeljnog kapitala samo na novije dioničare ili domaće dioničare, bez obzira na izvorni status ili državljanstvo. Što se tiče povreda postupka, one mogu biti povezane s različitim fazama održavanja glavne skupštine, uključujući sazivanje, druge pripremne radnje, samo održavanje i donošenje odluka. Potencijalne povrede vezane uz sazivanje skupštine uključuju nevaljano sazivanje od strane nepravilno sastavljenog nadležnog organa, osim ako je taj nedostatak ispravljen upisom članova organa u sudski registar. Također, sazivanje skupštine na mjestu koje nije dopušteno, kao što je određeno statutom, ili sazivanje od strane manjinskog dijela dioničara bez suglasnosti suda mogu predstavljati primjere povreda u ovom kontekstu.⁴⁰

U vezi s povredama postupka, važno je spomenuti i povrede upravljačkih prava dioničara, uključujući pravo glasa i pravo na obaviještenost. Na glavnoj skupštini mogu doći do povreda kada se dioničaru neopravdano oduzme pravo sudjelovanja, neopravdano ga se udalji s glavne skupštine, ili mu se neopravdano uskrati pravo glasa. Povrede također uključuju neopravdano oduzimanje riječi dioničaru ili nedavanje riječi kada je to opravdano. Što se tiče prava na obaviještenost, povreda može uključivati nedavanje obavijesti, pružanje nepotpune ili pogrešne obavijesti, ili kašnjenje u pružanju obavijesti nakon što je već provedeno glasovanje. Oduzimanjem prava na obaviještenost ograničava se dioničarov pristup informacijama potrebnim za formiranje vlastitih mišljenja i stavova. To mu onemogućuje da na temelju informiranog odlučivanja glasa ili zagovara glasovanje za odluke koje smatra u najboljem interesu društva. Također, ukidanjem prava glasa onemogućuje se izražavanje već formiranog mišljenja o određenom pitanju, što doprinosi rješavanju tih pitanja unutar društva.⁴¹

⁴⁰ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1551., 1558. – 1559.

⁴¹ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1556.

Isplata dividendi u dioničkom društvu dopuštena je samo ako, nakon što su ispunjene zakonom propisane obveze društva, ostane neto dobit koja se može raspodijeliti dioničarima kao dividenda. Dioničko društvo ima prvo obvezu koristiti ostvarenu dobit u poslovnoj godini prema određenim namjenama propisanim zakonom. Ključno mjerilo valjanosti odluke o uskrati dobiti treba se temeljiti na terminologiji koju bi primijenio razumni gospodarstvenik.⁴²

Zakon o trgovačkim društvima propisuje određena ograničenja u vezi s isplatom dividendi. Ključno ograničenje je da se dividenda smije isplatiti samo iz dobiti koja proizlazi iz računa dobiti i gubitka, zajedno s dijelom zadržane dobiti koji ne proizlazi iz tog računa. Važno je napomenuti da ta dobit ne mora biti ostvarena tijekom iste poslovne godine kao i račun dobiti i gubitka na koji se odnosi. Dividenda se može isplatiti i nakon poslovne godine u kojoj nije ostvarena dobit, no sredstva za to mogu proizlaziti isključivo iz dobiti evidentirane u računu dobiti i gubitka. To znači da se dividenda može isplatiti iz dobiti ostvarene u prethodnim poslovnim godinama, pod uvjetom da su ta sredstva dostupna za isplatu dividendi. Primjeri takvih sredstava uključuju zadržanu dobit, sredstva unesena u statutarne rezerve koje se mogu koristiti za dividende, ili sredstva unesena u druge rezerve s odgovarajućim statusom. Važno je da eventualni gubitak iz poslovne godine bude pokriven sredstvima iz rezervi ili zadržane dobiti. Nakon toga, dividenda se može isplatiti iz preostalog dijela neiskorištene dobiti ili rezervi koje se mogu koristiti za tu svrhu, a koje proizlaze iz računa dobiti i gubitka iz prethodnih godina. Svrha ove odredbe je osigurati da se dividenda isplaćuje iz sredstava koja proizlaze iz poslovanja društva, pridržavajući se pravila očuvanja kapitala dioničkog društva.⁴³

Zakon navodi da je moguće osporavati odluku ako dioničar pokuša ostvariti korist za sebe ili drugoga putem glasovanja na glavnoj skupštini na štetu društva ili drugih dioničara, a pobijanom odlukom to postiže. Izuzetak od ovog pravila je situacija kada se odlukom adekvatno nadoknađuje šteta nanijeta drugim dioničarima.⁴⁴ „Načelo lojalnog postupanja dioničara treba shvatiti kao mjerilo, tj. standard kojim se dioničari trebaju voditi pri ostvarivanju upravljačkih prava u društvu. Iako se dioničare ni na koji način ne može obvezati na ostvarivanje upravljačkih prava, jer je dioničko društvo prototip društva kapitala, uvijek kada dioničar navedena prava odluči ostvariti, morat će, kao član zajednice (tj. društva), djelovati u njezinom interesu, kojem će morati podrediti svoje pojedinačne interese. Ako valjanost dioničarevog postupanja bude dovedena u pitanje radi postupanja protivno navedenoj obvezi, sud će morati,

⁴² Zakon o trgovačkim društvima (NN 130/23), čl. 220. st.1

⁴³ Barbić, J. (2012). Pravo na dividendu kao temeljno imovinsko pravo dioničara, str. 1419. – 1420.

⁴⁴ Zakon o trgovačkim društvima (NN 130/23), čl. 360. st. 2

vođen načelom lojalnosti kao pravnim standardom, procijeniti sljedeće: a) kakve obveze u konkretnoj situaciji proizlaze iz načela lojalnosti, te b) je li dioničar pri ostvarivanju svojih prava povrijedio navedene obveze – čime, ujedno, dolazi do povrede načela lojalnosti kao apstraktne pravne norme. Prema tome, sadržaj načela lojalnosti, kao apstraktne, nepisane pravne norme, ne može se unaprijed odrediti jer ovisi o konkretnoj situaciji na koju se ima primijeniti.“⁴⁵

6.2. UČINAK POBIJANJA

U parnicama o osporavanju odluka glavne skupštine važi općeprihvaćeno pravilo o raspodjeli tereta dokaza, što znači da svaka strana mora predložiti dokaze koji potkrepljuju njene tvrdnje. Tužitelj je dužan iznijeti tvrdnje i dokazati svoje ovlaštenje za pokretanje tužbe (na primjer, svoj status dioničara, člana uprave ili izvršnog direktora, člana nadzornog ili upravnog odbora) te činjenice na kojima temelji svoj pravni zahtjev. Ove činjenice uključuju odluku koja je osporena, nedostatke u postupku koji predstavljaju razlog za osporavanje odluke, suprotnost sadržaja odluke zakonu ili statutu, te činjenice povezane s pokušajem postizanja posebne koristi odlukom.⁴⁶

Kada parnični postupak završi usvajanjem tužbenog zahtjeva od strane aktivno legitimiranih osoba, pravomoćna presuda ima konstitutivni učinak. Ako sud pravomoćnom presudom utvrdi ništetnost odluke glavne skupštine, ta presuda obvezuje sve dioničare, članove uprave i nadzornog (ili upravnog) odbora, čak i ako nisu sudjelovali u postupku. Zakon regulira djelovanje takve presude unutar društva, proširujući njezinu primjenu na sve članove društva bez obzira na to jesu li bili stranke u postupku osporavanja. Konstitutivni učinak presude ima širi doseg, djelujući i prema svim osobama koje se smatraju trećim stranama u odnosu na društvo, tijela državne vlasti i sudove, jer se radi o objektivno ništetnoj odluci. Učinak presude nije ograničen samo na strane u postupku (*inter partes*). Također, važno je napomenuti sličnost između ništetnih i pobojnih odluka u kontekstu vremenskog učinka osporavanja. Uspješno pobijena odluka glavne skupštine smatra se ništetnom od samog početka (*ex tunc*). Nakon donošenja sudske presude, izvršni direktori imaju daljnju obvezu dostave presude registarskom

⁴⁵ Hasić T.; Dužnost dioničara na lojalno postupanje prema društvu i ostalim dioničarima, str. 798

⁴⁶ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1609.

sudu, pri čemu je sud koji je donio odluku dužan dostaviti pravomoćnu presudu unutar 15 dana od dana njezina donošenja.⁴⁷

7. ZAKLJUČAK

Na temelju analize odluka donesenih na glavnoj skupštini dioničkog društva koje su obilježene nedostacima, može se zaključiti da su takvi nedostaci ozbiljna pitanja koja zahtijevaju pažljivu pa i pravnu evaluaciju. Nedostaci poput nepridržavanja zakonskih odredbi, suprotnosti statutarnim odredbama ili propusta u postupku donošenja odluka mogu imati ozbiljne posljedice na valjanost i pravne učinke tih odluka. Jednostavnije, nedostaci u odlukama Glavne skupštine su jednostavno odraz ne pridržavanja pravnih pravila društva. Za razliku od razloga ništetnosti koji su taksativno navedeni u Zakonu, razloga za poboynost može biti neograničeno uz propisane pretpostavke. Razvijanjem modernih znanosti, što tehničkih, što društveno-organizacijskih, dolazi do novih izazova koje zakonodavac nije mogao ni predvidjeti da će postojati u praksi. Napredna e-komunikacija je otvorila i omogućila jednostavniji prijenos informacija koje treba pratiti i adekvatna pravna rješenja. Nedostaci u odlukama predstavljaju ozbiljnu prijetnju stabilnosti i povjerenju unutar društva. Stoga, nužno je poduzeti mjere za sprječavanje nedostataka, uključujući jačanje nadzora nad procesom donošenja odluka, educiranje dioničara i članova uprave o njihovim pravima i obvezama te provođenje redovitih revizija statuta i pravilnika. Održavanje visokih standarda transparentnosti i zakonitosti ključno je za očuvanje integriteta dioničkog društva te izgradnju povjerenja među dioničarima i drugim relevantnim dionicima. S druge strane, upravo napredna tehnologija koju nazivamo AI (Artificial Intelligence) vidim kao jedan od prikladni alata za rješavanja problema koji se tiču poštivanja procedure i postupka. Ljudska pogreška je uvijek moguća te ljudske namjere mogu varirati, dok umjetna inteligencija uz nevjerojatnu preciznost i očiglednu objektivnost, koju bi mogli kvalificirati kao profesionalnost kod ljudi, da strogo i bezuvjetno prati uputu, odnosno pravila koja su joj zadana i time ubrzava i povećava učinkovitost, ne samo u postupka donošenja odluka, nego i kontrole od strane države odnosno sudova, da se pogreške ne toleriraju i da se spriječe odnosno uklone na vrijeme.

⁴⁷ Barbić J.; Pravo društava, Op. cit., str. 1622.

8. LITERATURA

1. Barbić J.: Pravo društava, Knjiga druga: Društva kapitala, Svezak I., Dioničko društvo, Sedmo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Zagreb, 2020.
2. J. Barbić: Utjecaj njemačkog prava na stvaranje hrvatskog prava društva, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 44, 3-4/2007.
3. Zakon o trgovačkim društvima NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22, 18/23, 130/23
4. Zakon o javnom bilježništvu NN 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09, 120/16, 57/22
5. <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/procesnopravni-polozaj-ius-standi-in-iuditio-u-parnicnom-postupku>
6. Presuda Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske br. PŽ-1107/08-5 od dana 8. veljače 2012. <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/VTSRH2008PzB1107A5>
7. Hasić T., Dužnost dioničara na lojalno postupanje prema društvu i ostalim... Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci (1991) v. 34, br. 2, 785-815 (2013) <https://hrcak.srce.hr/file/176432>
8. Barbić, J. (2012). Pravo na dividendu kao temeljno imovinsko pravo dioničara. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 62 (5-6), 1413-1443. <https://hrcak.srce.hr/file/147360>